

JÓBARÁTUNK, A KÖNYV

A műveltség kincse nem üveg alatt vesztelő aranytömb, nem páncélrekeszben őrzött, felválthatatlan tizezres bankó. Nem ünnepi időben kijáró jutalom, amit feszes tartású pénzáros oszt ki szólanul a dolgozó népnek. A műveltség kincse milliókat érő aprópénz, amely annál többet ér, minél többet forog, minél több kézen megy keresztül, minél többet változtatja gördülési irányát. A Magyar Népművelők Társasága lsten-től rendelt bőkezűséggel akarja szét-szórni a műveltség váltópénzét s csak arra ügyel, hogy a fényes rézkrajcárok, fehér nikkelpénzek aranyfedezete mindig teljes értékében meglegyen. Ez az aranyfedezet: a tudományos megbízhatóság, az igazság szeretete és a magyar nép egységébe és jövőjébe vetett hit.

A műveltség kincse a mi most kitárt kapunkon is kigurul a magyar életbe és gazdagságot, lelki békét, friss munkaiutemet visz mindenüvé. Amit adunk, „kölcson” adjuk, mint egy híres színészlángelme a maga jótékonycélra szánt filléreit; de azt a kölcsönt nem ő várta vissza, hanem megkövetelte, hogy akit megsegít vele, alkalomadtán az adja tovább más, még szegényebbeknek.

A népművelés körforgása a nemzet vérkeringése.

A lelket pedig semmi sem termékenyítheti meg oly hatásosan, mint a könyv, a művészi szó és a művészi alkotás. Éppen ezért a Magyar Lélek második számától kezdve, amikor már olvasóinkat közletről megismerhetjük, gondoskodunk róla, hogy a magyar könyvekről, színházi és moziestményekről rendszeres, elvi kérdésekhez kapcsolódó beszámolót kapjon. Addig is álljon itt néhány gondolat s néhány nagyon időszzerű könyv ismertetése.

Népkönyvtár és magánkönyvtár

Büszkék vagyunk népkönyvtárainkra s kegyelettel gondolunk az alapítóira, a nagy kultuszminiszterre, Klebelsberg Kunó grófra, akinek fehér márványból készült szoboralakja az Erzsébet-híd pesti oldaláról áttekint a budai hídfő

tengelyében álló Szent Gellértra, lelki rokonára.

Tudjuk, milyen nagy a jelentősége annak, hogy az egyik olvasó példája csábitja, kényszeríti olvasásra a másikat.

Azt is tudjuk, hogy a népkönyvtárak ügye nem lezárt akta. Tovább fejlődik s itt is sokat fogunk még beszélni róla.

De a népkönyvtár nem spanyolfal, amely eltakarja az igazi művelt ember előtt a saját könyv problémáját. Nem erdő, amely miatt nem lehet látni a fát!

Finnországban, Németországban, Svédországban... — a földművesek házaiban, a legegyszerűbbekben is van hely a könyvtár számára. S ebben minden föllelhető: a nemzeti léleknek nélkülözhetetlen hazai klasszikusok éppen úgy, mint a szórakoztató mai könyvek. A könyvtár egyszerű, de a könyveken meglátszik, hogy olvassák. S szegénynek magukat, ha otthonukban értéktelen, apró cifraságok foglalják el a könyvek helyét.

Nem akarunk az összehasonlításból vádat emelni magunk ellen. Nem egyedül rajtunk múlt, hogy keveset olvastunk s hogy nem ragaszkodtunk ahhoz, hogy a könyv tulajdonunk legyen, mindig nálunk maradjon, benne lebegjen kis szobánk levegőjében...

Társaságunk eltünteti a rajtunk kívül álló akadályokat (a megfizethetetlen magas árakat, az értékes és szépkiállítású könyvek hiányát stb.) s évről-évre kintünteti és megjutalmazza azt a földmívest, iparost vagy munkást, akinek a legszébb magánkönyvtára van. H. J.

A felvidéki magyarság húsz éve

A Magyar Statisztikai Társaság államtudományi intézete az Egyetemi Nyomda kiadásában most adta közre az elkövetkező évek legnélkülözhetetlenebb kis kalauzát. Pedig a multról szól: 1918-tól 1938-ig vizsgálja a szenvedéseken megvásárolt tapasztalatok fölmérhetetlen kincsét. Az, amit a felvidéki társadalom egységének kialakulásáról mond, minden magyarnak szól, aki valaha is ábrándozott arról, hogy kis körben vagy a széles

ívv közéletben vezetőserepet játsszék. De el kell olvasnia ezt az oknyomozó mesterművet mindenkinek, aki a maga helyén bele akar illeszkedni egy több felelősséggel „terhelt” magyar élet munkaritmusába. Józanul szeretetteljes, művészi felépítése mellett erőteljesen tárgyilagos fejezetek következnek a kulturális életről, az egyházi életről, a gazdasági helyzetről, a szociális viszonyokról, majd a ma újságcikkeiben oly nagy szerepre vergődött kérdésekre kapunk választ: hogyan járhatott sikerrel a magyar nép önvédelme és mit hoz magával a felvidéki magyarság? Külön is meg kell dicséernünk a munka tartalmához méltó előadóstílust, amelynek lendülete nem szónoki pátosz, hanem a mondani-való megrendítő ereje, s a statisztikai adatok nem térítik el az írókat a hivatali stílus csábító és homályos útvesztőibe. Szépen és magyarul mondják el szép és magyar mondanivalójukat.

Magyar Nyelvvédő Könyv

Pintér Jenő és munkatársai bebizonyították, hogy a magyarul és magyarosan írás, különösen az idegen szavak és fordulatok elkerülése sem nem boszorkányság, sem nem áldozat. Az első kiadás huszonöt ezer példányra néhány hónap alatt elkelt s a bővített második kiadás hasonló sikerre tarthat számot. A Magyar Nyelvvédő Könyv helyes irányba terelte a minden ember, elsősorban a nem-nyelvszerek lelkeiben szunnyadó érdeklődést a nyelv iránt s bizonyára sok ezer föl nem kért munkatárs jelentkezik majd többé-kevésbé szerencsés megfigyelésekkel és javaslatokkal. S ma már vagy félszáz ezer magyar ember fordul ehhez a lexikonhoz, amelynek fedelére is rá lehetne írni: magyart a magyarnak! Akinek kezügyében van, hálás szívvel s *Pintér Jenőre* gondolva irtogatja önmaga stílusából az idegen kifejezéseket. Lapunk is szívesen bocsátja hasábjait ennek az egészséges és szükséges mozgalomnak rendelkezésére.

Öntudatos magyarság

Vitéz Faragó Ede szép kiállítású könyvben szűri le tapasztalatainak és eszményeinek programmértékű eredményeit. Tiszta és cselekvő élete, acélos és hajlékony lelke kezkesedik azért, amire tanít. Kijelöli a szoros utat az öntudatoság útvesztőjében, a magyar történelemben megkeresi a magyar jelleget erősödé-

sének és halványulásának okait. Különösen érdekes, amint a magyar nép költészetéből s főképp a népdalból fölfakasztja a magyar lelkiség erőforrásait. Rámutat nyelvünk, irodalmunk, közéletünk bátorító értékeire és biztos fényt irányít *tudatosságunk és egységünk* összefüggésére. Sehoh nem találjuk így együtt azokat a munkára kényszerítő és mélyen meggyőző gondolatokat, amelyekre a népművelés bonyolult rétegződésének minden szintjén minden nap szükségünk van. *Vitéz Faragó Ede* szép könyvének kiadásával *Garab József* ceglédi könyvnyomdája komoly érdemeket szerzett.

Hungarus Viator

A magyar népies irodalom újdonságai

A magyar népnek szánt népies könyveknek kezdettől fogva nagy gyöngesége volt, hogy vagy a népiesség hiányzott belőlük, vagy maga az irodalom. A magyar nép eddig nagyobbára csak olyan könyvekhez jutott, amiket lelketlen kufárok az üzleti fufang közismert eszközeivel ráerőszakoltak. A magyar nép így teljesen tájékozatlan volt az irodalom és annak rendeltetése felől, sem pénze, sem gyakorlata nem volt ahhoz, hogy az irodalomban a népművelésnek azt a fontos eszközét lássa, amely éppen az ő érdekében tevékenykedik. A világ mai ingadozó, habozáshoz és kilengésekhez szokott közszelleme különösen szükségessé teszi olyan művek kiadását, amelyek a magyar nép lelkivilágának nemesítésére, teljes nemzeti felvilágosítására és az élet ezernyi szükségletében való tájékoztatására alkalmasak. Soha nem volt ilyen erős a nemzeti lélekben az a vágy, hogy a népet helyes irányban fejlődjék, mint éppen most, amikor a világ kormányzásában mindenütt a népi erő lett a legfontosabb tényező. Ezeket a törekvéseket szolgálja az a könyvsorozat, amely a Magyar Népművelők Társasága friss szellemét tükrözve a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda izléses kiállításában indult meg, s amelynek első hét kötete most jelent meg. Az új sorozat kiadványai teljesen megfelelnek a célnak. Tartalmuk minden tekintetben tiszta és becsületos utat mutat a népnek és vezetőinek. Megmutatja, milyen irányban kell a nemzeti életnek fejlődnie, ha szellemi, anyagi és erkölcsi haladását biztosítani kívánja. A most megjelent hét kötet azt a reményt ébreszti bennünk, hogy a könyvsorozat érdemes szerzőinek és ki-

adójának végre sikerült az, hogy a népies ismeretterjesztés kellő formáit, stílusát, sajátos művészetét megtalálják és a népies irodalmat felvirágoztassák.

Hét könyv van előttünk. Hét okosan, gondosan megválogatott könyvecske, amelyet nyugodtan adhatunk népünk kezébe, mert belőlük a magyar nép elbeszélő vagy beszélgető stílusában érdekes és lélekemelő szórakozás árad s közben olyan ismeretek válnak mindenki kincsévé, amelyekre a magyar nép izlése, érdeklődése és nemes hajlamai leginkább vágyakoznak. Tudomásunk szerint a legközelebbi jövőben a szépirodalmi kiadványok aránya is növekszik s sorra kerülnek a természettudományi ismeretek is.

A hét könyvből legelsőnek Kovács Tivadar *A nemzetvédelem, önvédelem* című könyvét kell kiemelnünk, mert a benne megnyilvánuló alapigazságok úgy hatnak, hogy azokat a most megindult könyvsorozat programjával kell tekintenünk. A kiadványoknak a nemzeti öntudat nagy és eszményi céljait kell szolgálniuk s ennek egyik gyakorlati eszköze a katonaszellem helyes értelemben való meggyökereztetése. Aki nemzetét védi, — önmagát védi. Ez Kovács Tivadar könyvének alap gondolata, melyet a meggyőződés tiszta hevével hirdet és az olvasót a nemzeti és hazafiúi öntudat eszményi szolgálatára lelkesíti.

Nem kevésbé fenkölt szellem hatja át Magyar Kelemen *Kormányzónk* című füzetét, melyben az érdemes szerző nagy lelkesedéssel és történelmi hűséggel festi meg a legelső magyar ember, vitéz nagybányai Horthy Miklós dicsőséges pályafutását, hősi lelkét és kormányzói bölcsességét, amely az egész világ tiszteletét megnyerte. A kis könyv élénk színekkel mondja el Kormányzónk életét, melynek főmozzanatait egyszersmind nagyon érdekes illusztrációkkal kíséri.

Egy másik füzetben a főntebb jellemzett törekvéseknek erőteljes érvényesülésével, *Szent István élete és alkotásai* címen a nagy király történelmi dicsőségét hat szép tanulmányból ismerjük meg, mégpedig Hóman Bálint, Takács István János, Belitzky János, Csapody Csaba, Ember Győző, Guillemot Katalin és Nevelős Ágoston avatott tollából.

Vályi Nagy Géza, a Petőfi-Társaság jeles tagja, aki maga is nemcsak költő, hanem katona is, *Zrínyi Miklósnak*, a költőnek és hadvezérnek, mint a magyar irodalom és történelem kettős hőséneke élettörténetével ismert meg bennünket s ragad magával.

Két külön kis füzet már újkori történelmünk nagyságait ismerteti. Az egyikben Hankiss János a legnagyobb magyar regényíró, *Jókai Mór* élete művét jellemzi úgy, hogy az író életének és törekvéseinek keretébe szorosan illeszti bele Jókai legszebb lapjait; a másikban Zalai Fodor Gyula *Petőfi* tüneményes költői pályafutását és tragikummal ugyancsak bővelkedő élettörténetét pergeti le előttünk irodalmi jelentőségüknek megfelelő, értékes veretű népi stílusban.

Végül a hetedik füzet Lőrinczy György tíz elbeszélését tartalmazza. *Mesél a falu* azt is jelzi, hogy Lőrinczyben ezúttal ismét a magyar néplélek alapos ismerője szólalt meg. Elbeszéléseinek tárgyát a felvidéki magyar népeletről merítette.

Meggyőződésünk, hogy ezek a könyvek s azok, amelyek utánuk következnek, alkalmasan és hathatósan szolgálják majd népünk művelődését és hisszük, hogy a fogékony lelkű magyar nép is megnyitja előttük szívét s hálásan fogadja be mindazt a szépet és jót, ami belőlük széjjelsugárzik. Reméljük, hogy végre csakugyan sikerült megtalálni és megteremteni azt az irodalmat, amely magyar népünk művelődési érdekeinek megfelel.

L. S.

Az ősi somogyi néplélek tükrödarabjai

A történelem tanuskodik arról, hogy nemzeti szerencsétlenség után a nép felé fordították figyelmüket az ország ügyeit intézők, a költők és az írók. Ma is így van ez. A néphez való visszatérés idejét éljük. Soha annyi könyv nem jelent meg a népről, mint most. *Puszták népe, Parasztság élete, Cselédsors...* Megnövekedett a szociográfusok, a reformerek tábora. A falukutatás, a nép tanulmányozása divat.

Ehhez a divathoz Gönczi Ferenc ny. tanfelügyelő, somogyi múzeumigazgató *Somogyi gyermek* c. könyvének nincsen köze. Ez a mű egészen más természetű, jellegzetesen „néprajzi”. A somogyi megyei földművesnép gyermeknevelési módjának s a gyermekek szokásainak leírása. Gazdag adattár azok számára, akik népneveléssel foglalkoznak. Kulcs, amely keskeny résnyre megnyitja a titokzatos, a rejtélyes, a mély néplélek zárt ajtaját. De ez a tekintet is elég ahhoz, hogy a hivatását komolyan vevő, a népet igazán megismerni akaró orvos,

lelkész, tanító, faluvezető rádöbbenjen arra a különös szellemi világra, arra az egészen más kultúrára, amelyben a népművészet, a teendők tömegét pillantja meg. Ha szunnyad, felébred a lelke, lelkiismerete, munkakedve, szeretete a feltárt sok és nagy probléma számára. Ne higgye senki sem, hogy ez a könyv csak szakembereknek és azoknak való, akik nem élnek a falun, a nép között.

A szaktudománynak nagy nyereség a mű. Értékes forrásmunka; még a külföldi tudomány is csemegének venné, ha német nyelvre le volna fordítva. V. Ge-

ramb, Haberland, A. L'Houet, William, Kalal, Sykorsky stb. mennyire ki tudná használni ezt az adatgyűjteményt!

Emelte volna a mű értékét, ha a puszták népére is kiterjesztette volna munkaterületét és ha a legújabb adatok birtokában dolgozott volna, mert bizony meglátszik, hogy hosszabb ideje várta a megjelenést.

Elismerés és köszönet a magyar néprajz oly régi és értékes munkásának, hogy a néprajzi irodalmat egy újabb munkával gazdagította és ezzel Somogy „népi” hírnevét öregbítette.

Tamás József

Nélkülözhetetlen:

Hogyan fokozhatjuk népművelő előadásaink sikerét:
Népművelő számolás.

Ára 50 fillér.

Ára 1 pengő.

Megrendelhető a szerzőnél : Tamás József népművelési titkár, Kaposvár.
Csekkszámra : 28.257. A pénz előzetes beküldése esetén viteldíjmentes küldés.